

LESSON

4

วิชา กิจกรรมเสริมสร้างสุจริต จิตอาสา 30000-2001

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

พลเมืองกับความรับผิดชอบ ต่อการทุจริต

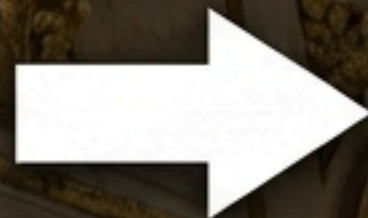
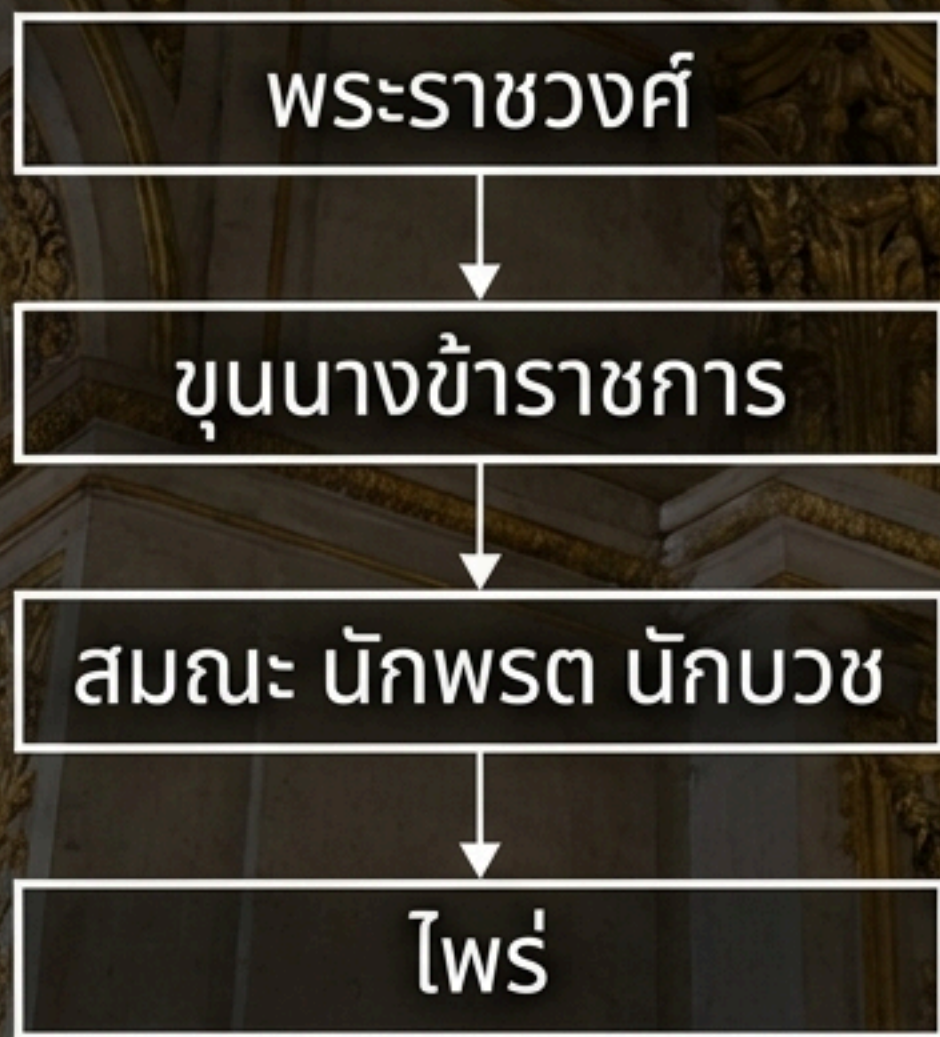
ความหมายของคำว่า “พลเมือง”

จากการปฏิวัติฝรั่งเศส สู่รัฐธรรมนูญไทย
และความรับผิดชอบในระบอบประชาธิปไตย

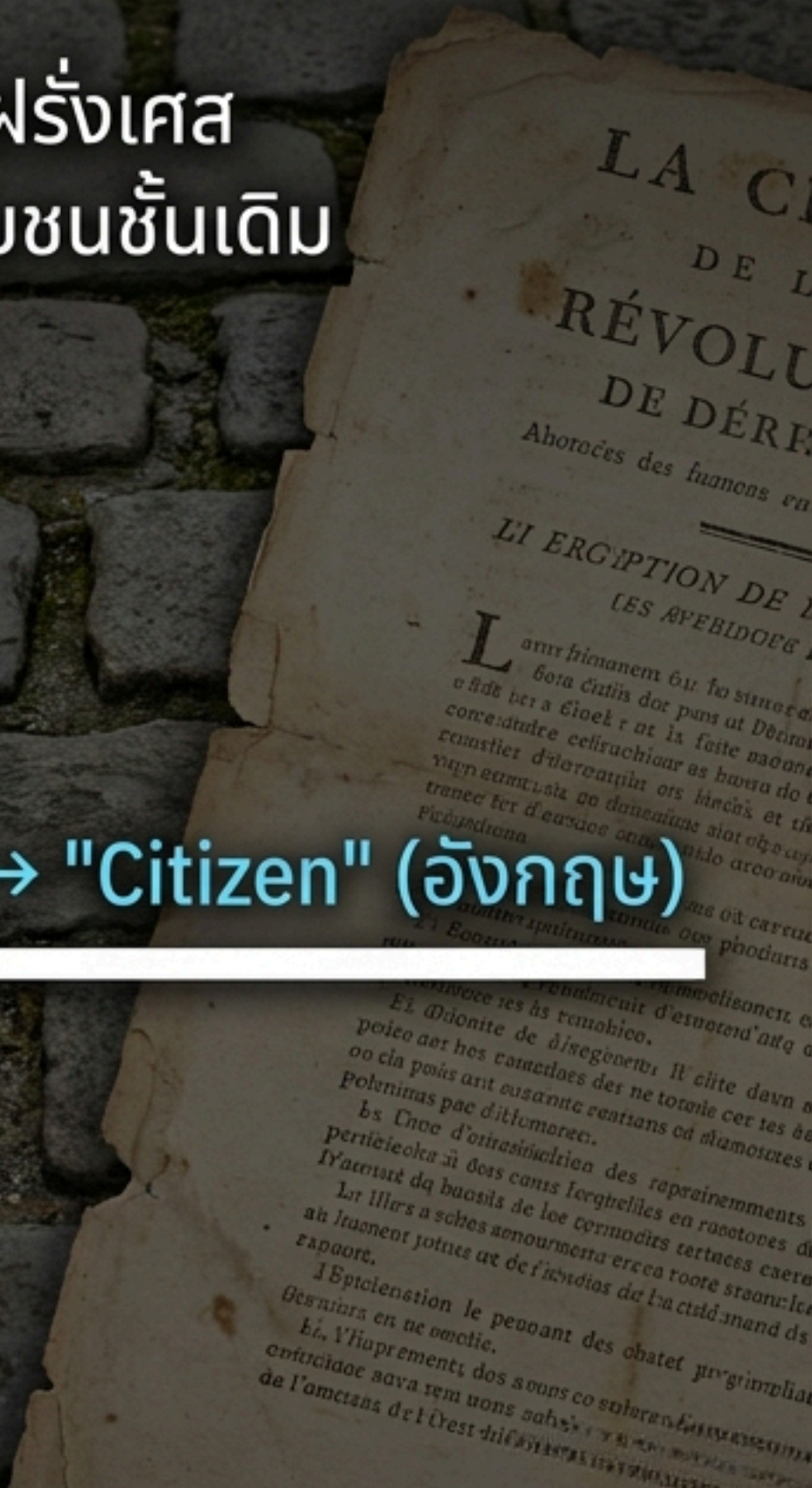
**“พลเมือง” แตกต่างจาก ประชากร ประชาชน
ปวงชน หรือ ราษฎร อย่างไร?**

จุดกำเนิดจากฝรั่งเศส (ค.ศ. 1789)

คำว่า "พลเมือง" เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อเกิดการปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศส เพื่อล้มล้างระบอบการปกครองของพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 และระบบชนชั้นเดิม เพื่อประกาศความเสมอภาคของชาวฝรั่งเศสทุกคน

"Citoyen" (ฝรั่งเศส) → "Citizen" (อังกฤษ)

● **สู่รัฐธรรมนูญไทย (พ.ศ. 2475)**

คำว่า “พลเมือง” ในประเทศไทย
ถูกนำมาใช้สมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ผู้นำคณะราษฎรบางท่านที่เคยศึกษาในประเทศฝรั่งเศส
ได้นำแนวคิดนี้มาบัญญัติไว้ใน

รัฐธรรมนูญฉบับถาวร

(ประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475)

ความหมายพื้นฐานตามพจนานุกรม

ชาวเมือง ชาวประเทศ ประชาชน

มุมมองทางวิชาการ: มิติของ "ความเป็นพลเมือง"

วราภรณ์ สามโกเศศ

- การเป็นคนที่รับผิดชอบได้ด้วยตนเอง
- มีความสำนึกในสันติวิธี
- มีการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล

ความเป็นพลเมืองของระบอบประชาธิปไตย คือการจับคู่กันของ:

- **อิสรภาพ** ควบคู่กับ **ความรับผิดชอบ**
- **อิสระเสรีภาพ** ควบคู่กับ **หน้าที่**

บทสรุป: สมการของพลเมืองในระบบประชาธิปไตย

อิสรภาพ
& สิทธิเสรีภาพ

หน้าที่ &
ความรับผิดชอบต่อประเทศ

"ความเป็นพลเมือง" คือประชาชนที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยรับผิดชอบต่อสังคม
ต้อง **เคารพสิทธิผู้อื่น** และ **ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น**

สังคมขับเคลื่อนด้วย “พลเมือง”

สังคมหรือประเทศชาติมิได้
ดีขึ้นหรือแย่ลงโดยตัวเอง
หากสังคมจะดีขึ้นได้
ก็ด้วยการกระทำของคนในสังคม

เราทุกคนคือพลเมือง ผู้กำหนดอนาคตของสังคม

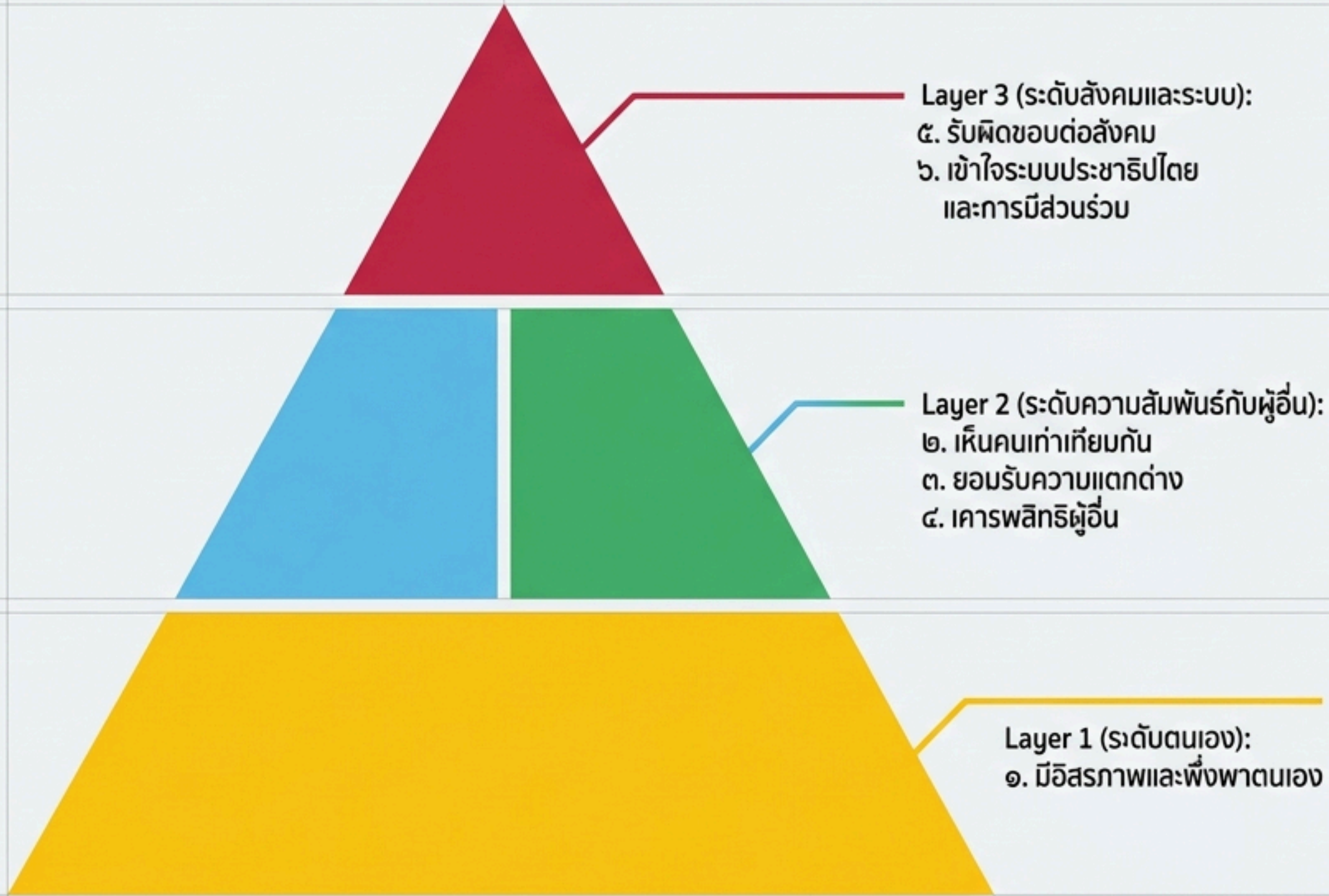
๖ คุณลักษณะของพลเมือง ในระบบประชาธิปไตย

อ้างอิงจากแนวคิดของ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (๒๕๕๕)

ประชาธิปไตยไม่ได้จบลงที่ค้นหาเลือกตั้ง
แต่คือ "วิถีชีวิต" ที่ประกอบสร้างจากคุณลักษณะ ๖ ประการ

โครงสร้างขอ การเป็นพลเมือง เริ่มต้นจากตนเอง สู่สังคม

คุณลักษณะทั้ง ๖ ประการไม่ใช่ข้อบังคับที่แยกขาดจากกัน แต่เป็นรากฐานที่ขยายวงกว้างออกไป จากความเข้มแข็งส่วนบุคคล สู่การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และจบลงที่ความรับผิดชอบต่อระบบส่วนรวม

๑. มีอิสรภาพและ พึ่งพาตนเอง

- จุดเริ่มต้นของพลเมืองคือ ความเป็นอิสระ
- การพึ่งพาตนเองได้ ทั้งในด้านความคิดและการดำรงชีวิต ทำให้เราไม่ต้องตกอยู่ใต้อำนาจครอบหรือการอุปถัมภ์ที่ไม่เป็นธรรม
- พลเมืองที่แท้จริงต้องสามารถยืนหยัดด้วยตนเองเพื่อตัดสินใจเพื่อส่วนรวมได้อย่างอิสระและปราศจากอคติ

๒. เห็นคนเท่าเทียมกัน

คุณค่าของมนุษย์ไม่ได้วัดที่
สถานะทางสังคม

พลเมืองในระบบประชาธิปไตย
ต้องมองเห็นศักดิ์ศรีความเป็น
มนุษย์ที่เท่าเทียมกันในทุกคน

ปราศจากการดูถูกเหยียดหยาม
หรือการเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะบุคคล
นั้นจะมีความแตกต่างทางฐานะ
อาชีพ หรือการศึกษาเพียงใด

๓. ยอมรับความแตกต่าง

● **ความหลากหลายทางความคิด**
(Diversity in Thought)
- ประชาธิปไตยเติบโตได้จากการ
แลกเปลี่ยนมุมมอง

● **ความหลากหลายทางความเชื่อ**
(Diversity in Belief)
- การเคารพสิ่งที่ผู้อื่นยึดถือ

● **ความหลากหลายทางภูมิหลัง**
(Diversity in Background)
- ไม่มีใครเหมือนกันทุกประการ
และนั่นคือความปกติ

การยอมรับความแตกต่างไม่ใช่แค่การอดทนอดกลืน
แต่คือการเปิดใจรับฟังและหาจุดร่วมอย่างสันติ

๔. เคารพสิทธิผู้อื่น

- เสรีภาพของคุณ สิ้นสุดลงตรงที่เสรีภาพของผู้อื่นเริ่มต้นขึ้น
- การใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองต้องไม่ไปละเมิด ก้าวก่าย หรือสร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น
- สังคมจะสงบสุขได้เมื่อพลเมืองรู้จักขอบเขตของตนเอง และปกป้องพื้นที่ของผู้อื่นเช่นกัน

๕. รับผิดชอบต่อสังคม

ก้าวข้ามจากการแค่
ไม่ทำผิดกฎหมาย สู่การ
ลงมือทำเพื่อส่วนรวม

พลเมืองที่ดีจะไม่เพิกเฉยต่อ
ปัญหาของชุมชน แต่จะมอง
ว่าความเดือดร้อนของสังคม
คือความรับผิดชอบร่วมกัน

การออกกำลังกาย
แรงใจ หรือกริยาการ
เพื่อยกระดับคุณภาพ
ชีวิตของส่วนรวม

๖. เข้าใจระบบประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม

ติดตามข่าวสารและตรวจสอบ
การทำงานของรัฐบาล

มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและ
กำหนดนโยบายสาธารณะ

ใช้สิทธิเลือกตั้งเพื่อกำหนด
ทิศทางของประเทศ

ประชาธิปไตยเป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแค่วันเลือกตั้ง

Editorial Civic Mosaic

คุณลักษณะ ๖ ประการ (The 6 Traits)	พลเมืองวิถีประชาธิปไตย (Active Democratic Citizen)	ผู้อยู่อาศัยทั่วไป (Passive Resident)
ตนเอง	พึ่งพาตนเองและคิดอย่างอิสระ	รอคอยความช่วยเหลือและพึ่งพาระบบอุปถัมภ์
ความเท่าเทียม	เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคน	ประเมินคุณค่าคนจากฐานะหรืออำนาจ
ความแตกต่าง	รับฟังและเรียนรู้จากมุมมองที่ต่างกัน	มองคนที่คิดไม่เหมือนตนเองเป็นศัตรู
สิทธิ	ใช้สิทธิของตนโดยระมัดระวังไม่ละเมิดผู้อื่น	ทำตามใจตนเองโดยอ้างเสรีภาพ
สังคม	ลงมือมีส่วนร่วมแก้ปัญหาของชุมชน	บ่นถึงปัญหาแต่เพิกเฉยต่อการแก้ไข
ระบอบ	ตรวจสอบรัฐและมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ	สนใจการเมืองเฉพาะช่วงวันเลือกตั้ง

ประชาธิปไตยเริ่มต้นที่ตัวเรา

คุณลักษณะทั้ง ๖ ประการเปรียบเสมือนฟันเฟืองที่สอดประสานกัน หากขาดชิ้นใดชิ้นหนึ่งไป ระบบประชาธิปไตยย่อมไม่อาจขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างสมบูรณ์

พลเมืองที่เข้มแข็ง คือรากฐานเดียวที่จะสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเท่าเทียม

การทุจริตและผลกระทบ

การทุจริตและ ผลกระทบต่อ พัฒนาประเทศ

จากความสูญเสียด้านชาติ
สู่ ๕ พฤติกรรมทุจริตที่บ่อนทำลายสังคม

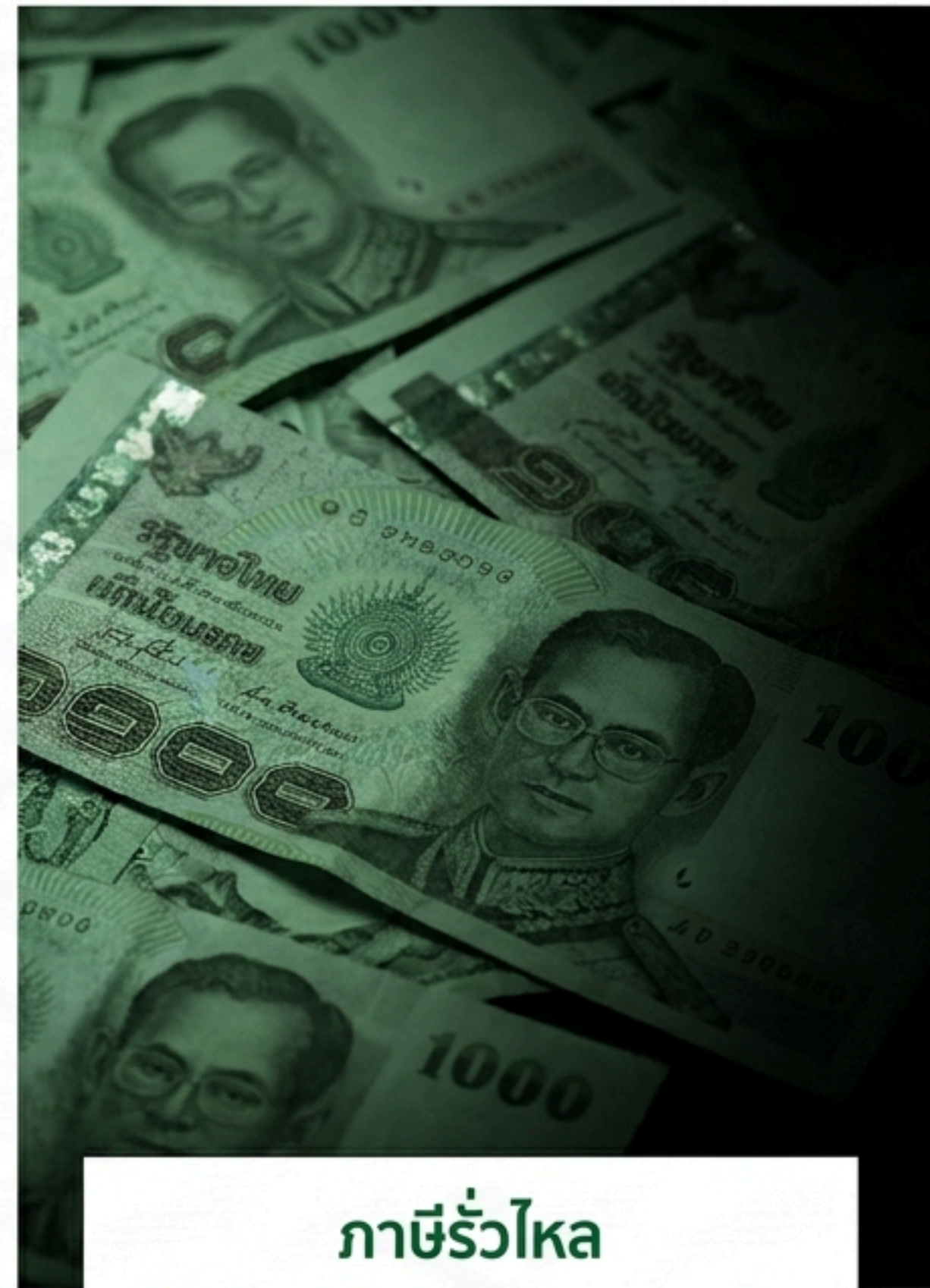
ความขัดแย้งของคนในชาติ

เกิดจากการเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์
ของประเทศ เป็นรากฐานของความแตกแยกในสังคม

บริการสาธารณะบกพร่อง

ประชาชนไม่ได้รับบริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวก
จากรัฐอย่างเต็มที่ตามสิทธิที่ควรจะเป็น

ภาษีรั่วไหล

เงินภาษีของประชาชนตกไปอยู่ในกระเป๋าของผู้ทุจริต
แทนที่จะถูกนำมาใช้เพื่อการพัฒนาส่วนรวม

ต้นทุนการลงทุนสูง

นักลงทุนต่างประเทศมองว่าการทุจริตคือ "ต้นทุน" อย่างหนึ่งในการประกอบกิจการ

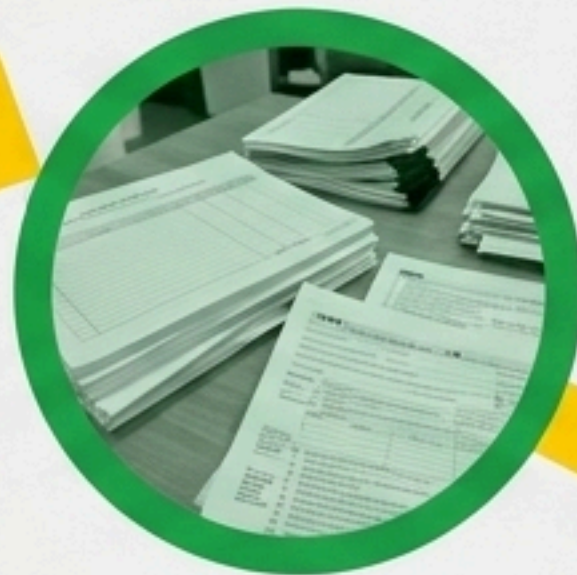
ย้ายฐานการลงทุน

หากต้นทุนการทุจริตสูงเกินไป นักลงทุนตัดสินใจย้ายเงินทุนไปยังประเทศอื่น

จ้างงานและรายได้ลด

ประชาชนสูญเสียโอกาสในการทำงาน ส่งผลให้รายได้ครัวเรือนลดลงโดยตรง

การจัดเก็บภาษีลดลง

เมื่อรายได้ประชาชนลดลง รายได้หลักของรัฐจากการเก็บภาษีอากรก็ลดลงตามไปด้วย

การพัฒนาประเทศชะงัก

กระทบต่อการจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาในทุกมิติของประเทศหยุดชะงักในที่สุด

The Editorial Dossier.

อะไรคือจุดเริ่มต้นของโดมิโนความเสียหายนี้?

๕ พฤติกรรมของพลเมือง ที่เจตนาทุจริตแสวงหา ผลประโยชน์ที่มีควรรได้

กายวิภาคของการทุจริตเริ่มต้นจากพฤติกรรม
ส่วนบุคคลที่บ่อนทำลายระบบส่วนรวม

รูปแบบการทุจริต	กลไก / เครื่องมือที่ใช้	เป้าหมาย / ผลตอบแทน
๑. การติดสินบน	เสนอหรือสัญญาว่าจะให้เงิน สิ่งของ หรือสิ่งตอบแทน	จูงใจให้เกิดการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี
๒. การยกยอก	นำเงินหรือสิ่งของของราชการที่ได้รับมอบหมายมาใช้	เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง
๓. การอุปถัมภ์	ผู้มีอำนาจใช้ประโยชน์กับผู้รับอุปถัมภ์	หวังผลตอบแทนเป็นทรัพย์สิน การบริการ ความจงรักภักดี หรือการสนับสนุน
๔. การเลือกที่รักมักที่ชัง	ใช้อำนาจเกื้อหนุนครอบครัว เพื่อน หรือบุคคลใกล้ชิด โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติ	เอื้อผลประโยชน์ให้พวกพ้อง (เล่นพรรคเล่นพวก)
๕. ประโยชน์ทับซ้อน / ทุจริตเชิงนโยบาย	ใช้อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ	เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือพวกพ้อง มากกว่าประโยชน์ที่จะเกิดแก่ส่วนรวม

๕ พฤติกรรมการ
ทุจริตส่วนบุคคล

การทุจริตไม่ใช่แค่
การทำผิดกฎหมาย
แต่คือการปล้นอนาคต
ของการพัฒนาประเทศ

ทำลายความเชื่อมั่นและ
กลไกเศรษฐกิจของรัฐ

วนกลับมาทำลายคุณภาพชีวิต
และงบประมาณการพัฒนา
ประเทศของประชาชนทุกคน

พลเมืองกับความ รับผิดชอบ ต่อการทุจริต

เจาะลึกปัจจัยและแนวทางการ
สร้างสังคมปลอดการทุจริต

ประเทศที่กำลังพัฒนา มีแนวโน้มสูงที่จะเกิด การทุจริต

ปัญหาการทุจริตไม่ได้เกิดจากความบังเอิญ
แต่มาจาก "ปัจจัยภายใน" ที่เอื้อและ
สนับสนุนให้เกิดอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก

2 ปัจจัยหลักที่สนับสนุนการทุจริต

แรงกดดันระดับบุคคล (Personal Pressures)

อยากมีรายได้มากขึ้น

(ความยากจน / ค่าจ้างแรงงานหรือรายได้ต่ำ)

ความเสี่ยงในชีวิตสูง

(เจ็บป่วย / อุบัติเหตุ / การว่างงาน)

ความเจริญทางวัตถุ

(กระตุ้นความอยากได้ อยากมี
นำไปสู่ปัญหาหนี้สิน)

ช่องโหว่ระดับโครงสร้าง (Systemic Loopholes)

ระบบเปิดโอกาส

(มีสถานการณ์หรือโอกาสที่ก่อให้เกิดการทุจริตได้มาก)

กฎระเบียบเอื้ออำนวย

(นำไปสู่การหลีกเลี่ยงหรือเรียกรับผลประโยชน์)

กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

(ไม่เข้มแข็ง / ประมวลจริยธรรมล้าสมัย)

การเมือง

(ไม่มีเสถียรภาพ / ขาดเจตจำนงที่เข้มแข็งและชัดเจน)

**เมื่อความกดดันทางเศรษฐกิจของประชาชน
ต้องมาเผชิญกับระบบการเมืองและกระบวนการยุติธรรมที่อ่อนแอ
จึงก่อให้เกิดเป็นวงจรการทุจริตที่ยากจะตัดขาด**

การสร้างความเป็นพลเมืองที่ “ไม่ทนต่อการทุจริต”

Step 1: เริ่มต้นที่เด็ก (Start Early)

ปรับกระบวนการคิดตั้งแต่เด็ก
เพื่อสร้างเกราะป้องกันทางความคิด

Step 2: ปลุกฝังรากฐาน (Instill Values)

เน้นการปลุกฝังเรื่องคุณธรรม
และจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

Step 3: การศึกษาทุกระดับ (Educate All)

จัดการศึกษาอบรมและส่งเสริม
ให้ประชาชนทุกระดับชั้น

| คิดได้
| คิดดี
| คิดเป็น

นำไปสู่ความสามารถในการวิเคราะห์
เชิงจริยธรรมที่สำคัญที่สุด คือ
**“การแยกแยะประโยชน์ส่วนตน
ออกจาก ประโยชน์ส่วนรวม”**

เป้าหมายสูงสุด: สังคมปลอดการทุจริต

การแก้ปัญหาต้องทำขนานกัน ทั้งการอุดช่องโหว่ของโครงสร้างรัฐ และการติดอาวุธทางความคิดให้ประชาชน เมื่อทุกคนสามารถแยกแยะประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมได้อย่างแท้จริง สังคมปลอดการทุจริต จะเกิดขึ้นได้